

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за придобиване на академична длъжност "доцент"

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.2. Педагогика

Научна специалност Теория на възпитанието и дидактика (Андрагогия и
Методика на възпитателната работа)

за нуждите на Университет "Проф. д-р Ас. Златаров" - Бургас

Кандидати по конкурса: гл. ас. д-р Елена Петкова Петкова, преподавател
в Университет "Проф. д-р Ас. Златаров" – Бургас и

д-р Радка Мирчева Стаматова

Становище от проф. дн Венка Петрова Кутева - Цветкова

Данни за конкурса

В конкурса за доцент, обявен в ДВ бр. 47 от 06.06.2014 г., от Университет "Проф. д-р Ас. Златаров" - Бургас, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Теория на възпитанието и дидактика (Андрагогия и Методика на възпитателната работа) участват двама кандидати.

Кандидатите **отговарят на изискванията** на Закона и на Правилника към ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“. Процедурните изисквания са спазени.

Участващите в конкурса за "доцент" кандидатки ще бъдат представени с анализ и оценка на техните трудове по азбучен ред.

ЕЛЕНА ПЕТКОВА ПЕТКОВА

Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Елена Петкова Петкова е родена през 1960 г. в гр. Бургас.

Средното си образование получава в НЕГ "В. Пик", гр. Бургас, през 1979 г.

През 1982 г. завършва СУ "Св. Кл. Охридски", филиал Благоевград, с образователно-квалификационна степен магистър.

В периода 1982-1985 г. работи като методист и детска учителка в ОДЗ "Ран Босилек" и ОДЗ "Вл. Павлов".

През 1985-1988 г. е учител в УПК за помощник-възпитателки в детска градина в НЕГ "В. Пик", гр. Бургас.

От 1988 г. е преподавател в Учителски институт "Хр. Ботев" – Бургас. Там работи в продължение на 10 години, като заема последователно длъжностите старши и главен асистент.

През 1998 г. преминава на щат в Университет "Проф. д-р Асен Златаров" – Бургас, Факултет по обществени науки, катедра "Педагогика и психология", където работи и до сега.

През 2008 г. придобива научната и образователна степен "доктор" със защита на дисертационен труд на тема "Правото на детето да изразява мнение като ценност за учителите и родителите".

Чете лекции и води упражнения в бакалавърски програми по Теория на възпитанието, Андрагогия, Методика на възпитателната работа, Педагогически технологии на играта, Педагогическа етика, Въвеждане в педагогиката и специалността. Провежда различни практики и практикуми като Ученически отдих и Социална рехабилитация – практикум сред природата.

Активно участва в различни форми за продължаващо обучение. Обучител е в различни квалификационни курсове на педагогически специалисти.

Научните ѝ интереси са в областта на Образование за възрастни, Права на детето в образованието, Педагогическа етика, Възпитателни технологии, Ценности и социализация, Адлерово консултиране в образованието, Превенция за деца и младежи в риск, Гражданско участие за изграждане на подкрепяща среда.

Солидната ѝ езикова подготовка - владее немски и руски я правят желан партньор във форуми и проекти.

Участва в международни, национални, университетски и образователни проекти.

Рецензент е на дипломни работи в ОКС "Бакалавър" за различните специалности в Университет "Проф. д-р Асен Златаров" – Бургас.

В документите по конкурса тя посочва общо 12 цитирания и позовавания.

Притежава редица сертификати. Многократно е награждавана.

Описание на научните трудове на кандидата

Гл. ас. д-р Елена Петкова участва в конкурса с общо 45 публикации, от които 31 самостоятелни и 14 в съавторство. Представени са както следва - 1 самостоятелна монография, 1 научна студия (в съавторство), 33 научни статии (25 авторски, 8 в съавторство), 7 научни доклада (5 авторски, 2 в съавторство), 3 учебни помагала (в съавторство). Авторката представя и 4 публикации в чужбина.

По вид и тематика представените публикации на гл. ас. д-р Елена Петкова **отговарят на профила на обявения конкурс** за придобиване на

академичната длъжност “доцент”. Те могат да се класифицират в следните тематични направления:

1. Права на детето
2. Методика на възпитателната работа
3. Андрагогия

Ще фокусирам вниманието само върху някои от тях.

Сред публикациите ѝ важно място заема монографията **"Справедливо отношение към правата на детето в образованието"**, Издателство "Божич", Бургас, 2013 г., 191 с.

В монографията е представен проблемът за правата на детето в образованието. Тя е резултат от дългогодишни изследвания, преки наблюдения, обучения и срещи с учители. Осъществяването на правата на детето в образованието не е било област на теоретично или емпирично проучване. Не са налични изследвания относно осигуряването на правата на детето в образователната система, респ. условията за тяхното упражняване, дали в условията на организирано обучение децата имат свободата да упражняват своите права. Отсъствието на такова фундаментално проучване прави невъзможен анализа на проблемите и трудностите на децата в българската образователна система в контекста на техните права.

Тезата на представеното изследване е, че справедливото отношение към правата в условията на организирано обучение дава възможност на детската личност да се развива психически здрава и успешна, а личностното (де)формиране, което възпрепятства ефективното участие в социалния живот и създава дефицит на умения за самостоятелно учене вследствие от несправедливо отношение към правата в образованието, може да бъде преодоляно чрез промяна на условията в образованието.

Предмет на изследване са факторите и условията, които оказват влияние върху формирането на това отношение.

Целта му е да установи възможността за целенасочена промяна в посока детето да има свободата да упражнява своите права в образованието.

Задачите на изследването са:

1. Да се разкрие значимостта на Конвенцията на ООН за правата на детето като международен закон (мегаправило) по отношение на педагогическата система.
2. Да се извърши теоретично проучване на условията, при които е възможно справедливо отношение към правата на детето в образованието.
3. Да се установят критерии за различаване на справедливото от несправедливо отношение.
4. Да се разработи методика за формиране на справедливо отношение към правата на детето в образованието – андрагогически и възпитателни модели.

Интересна е и студията **"Превенция на консуматорските нагласи и поведение у българските деца чрез стратегическо обучение в началното училище"**, Бургас, Издателство "Божич", 2013, 99 с. с автори Елена Петкова, Биляна Великова – Цонкова, Христина Михалева, Тергана Филипова.

Изследването представлява интердисциплинарен анализ на специфичната и дефинирана от културния контекст и история на страната ни социална ситуация, белязана от епохата на консуматорството, в която жевеяг и се обучават българските деца. Акцентът е поставен върху възможностите за превенция на консуматорските нагласи и поведение, като заплаха за личната и социална идентичност чрез стратегическо обучение на децата в началното училище. Представени са резултати от проучване на експертното мнение на специалисти – университетски преподаватели и представители на началното образование, запознати с проблема "консуматорско общество". Те анализират рисковете от консуматорско поведение в начална училищна възраст, както и възможностите да се овладеят неговите прояви в началното училище чрез възпитателни методи и форми. На база от получената от проучването информация се конституира модел на стратегия за целенасочена подкрепа на възпитателната работа в училище с цел превенция на консуматорските нагласи.

Приятно впечатление правят редица нейни публикации. Сред тях ще открия **"Организация на обучението в съвременното българско училище и осигуряване на детските права"**, издадена в сборника **"Теория и практика на груповото обучение"**, Бургас, 1998 г.

Важно място в преподавателската и изследователската дейност на гл. ас. д-р Елена Петкова заемат учебните помагала.

Голям брой публикации на гл. ас. д-р Елена Петкова са посветени на проблеми на учителската професия и подготовката на студентите – бъдещи педагози.

Богатият професионален опит на гл. ас. д-р Е. Петкова е важен фактор научната ѝ продукция да има изразен целенасочен и приложен характер. Добро впечатление прави факта, че голяма част от нейното научно творчество е ориентирана към представяне на опит в областта на педагогическата практика.

Научни приноси

Представената по обем и качество научна продукция на гл. ас. д-р Елена Петкова отразява нейната изследователска ориентация.

Приемам посочената от нея класификация на приносите.

Приноси с научно-теоретичен характер

Научно обоснован е съвременен теоретичен модел за проучване на ценностната ориентация у студентите – педагози и млади учители. Разработена е методология за промяна на нагласите при подготовка на

студенти и квалификация на учители чрез собствено участие за промяна /себеактуализация (андрагогически подход). Обоснована е необходимостта от наставничество на млади учители от университетски преподаватели с цел съхраняване на техния формиран в университета творчески ресурс и стимулиране на процесите на обновяване в образователната система. Изследвани са възможностите за ефективно обучение в педагогическите специалности чрез интерактивно споделяне и презентирание на опит между студенти от различни курсове и са конструирани и прилагани в практиката обучаващи модели (*Публикации № 2, 4, 6, 8, 11, 12, 15, 19, 24, 28*).

Осъществено е цялостно теоретично и приложно изследване на проекцията на Конвенцията на ООН за правата на детето върху процеса на формиране на положително отношение у учителите, студентите-педагози и родителите. Обосновани са четири права на детето в образованието. Очертани са границите на проблема за справедливото отношение към правата на детето като здравословно отношение. Изследвана е връзката между социалните феномени училищна агресия и функционална неграмотност и административно-политическите решения в образованието в контекста на образователната справедливост (педагогическа етика) (*Публикации № 1,3,7,13,14,23,25,26*).

Изяснено е съдържанието на понятието "справедливо отношение към правата на детето в образованието". Обосновани са критерии и показатели за диагностика на отношението към правата на детето в образователната среда. Предложени са авторски методики за възпитателно въздействие и взаимодействие в процеса на овладяване на правата на детето и формиране на справедливостта като нравствено-етично качество (етически практикум, обучение чрез каузи, библиотерапия) (*Публикации № 1*).

В областта на превантивната възпитателна дейност е разкрит рискът за психо-социалното развитие на детето (нравствено деформиране) при социализация в условията на консуматорско общество (свръхпотребление в условията на изчерпване на природните ресурси и реклама). В тази все още неразработена от педагогическата наука в България тематична област се очертават направления за педагогическа намеса чрез целенасочено формиране на методически насоки за превенция на отклонение в развитието (*Публикация № 27*).

Приноси с практико-приложен характер

Доказано е по емпиричен път мястото на груповата организация на обучението и необходимостта от качествено преустройство на специфичния учебен процес в съвременните условия на детската градина. Създадена и апробирана е методика на педагогическо взаимодействие при обучение на деца от предучилищна възраст чрез системата за групово-състезателна организация.

Разработени и апробирани в практиката са методически и технологични решения. Доказан е развиващият ефект на груповата организация за

възпитаване на сензитивността като личностно качество и за разбиране от подрастващите на участието в продуктивни дейности като общност на интереси и съвпадение на мотиви (*Публикации № 16, 17, 18, 40*).

Практически ориентираните приноси на кандидатката са обвързани с подготовката на студенти и детски и начални учители.

Като специалист с двадесет и шест годишен преподавателски опит във ВУЗ Елена Петкова изследва задълбочено механизмите на педагогическото взаимодействие, които правят възможен високоефективния възпитателен процес, гарантиращ автономия и развитие (себеактуализация) на всички участници. Нейните креативни проучвания, осъществени в теоретико-философски и конкретно-емпиричен план се отличават с висока степен на обективизиране на авторовата теза чрез добросъвестно убедително аргументиране.

Преподавателска дейност

Представената творческа автобиография доказва преподавателската активност на д-р Елена Петкова, която тематично е ориентирана към посочените в конкурса направления. Продуктите от изследователската ѝ дейност намират приложение във водените от нея лекционни курсове в бакалавърските програми на Университет "Проф. д-р Асен Златаров" – Бургас.

РАДКА МИРЧЕВА СТАМАТОВА

Данни за кандидата

Д-р Радка Мирчева Стаматова е родена на 23. 09. 1953 г.

Има средно специално образование – Техникум по икономика "Начо Иванов" гр. Бургас.

През 1977 г. завършва Института за детски и начални учители "Хр. Ботев" гр. Бургас.

През 1984 г. получава диплом за магистър в СУ "Св. Кл. Охридски", специалност педагогика.

От 1991 г. до днес работи като старши учител в ОУ "Васил Априлов", гр. Бургас.

Има придобита първа професионално-квалификационна степен (рег. № 1895/02. 11. 1999 г.) Тракийски университет, Институт за повишаване на квалификацията на учителите.

През 2006 г. получава научната и образователна степен "доктор" по научна специалност 05. 07. 03. Методика на обучението по природознание след успешно защитена дисертация на тема "Формиране на система за екологично образование с учениците от I – IV клас".

Научните ѝ интереси са в области като методика на обучението по природознание и родинознание, проблеми на взаимодействието между човек

- природа и човек-общество и методика на обучението на деца със СОП (прогресивна мускулна дистрофия – тип Дюшен).

Владее в различна степен руски, френски и английски.

Участва в 10 национални и международни проекта.

Представя справка за 50 цитирания. Прави впечатление, че 34 от тях са на един автор.

Има представени 9 препоръки за своята работа.

Многократно награждавана.

Описание на научните трудове на кандидата

Д-р Радка Стаматова участва в конкурса с 92 публикации. От тях 5 в съавторство, 5 монографии, 4 учебни помагала, 23 студии, 45 статии, 28 доклада (според нея). От тях има представени 16 публикации, реализирани в чужбина.

От представените 5 монографии за такава приемем само **"Екологичното образование на учениците от първи до четвърти клас (от теория към практика), Бургас, изд. "Марк", 2007, 147 с.**

Целта на това изследване е в съответствие със съвременните идеи и опит за екологично образование и на базата на експериментални изследвания и утвърден опит, да се формира цялостна система за екологично образование в I – IV клас по Роден край, Околен свят и Човекът и природата, която да гарантира качествена промяна в учебно-възпитателната работа, в знанията, уменията и компетенциите, да ги направи съпричастни към природозащитна дейност.

Направен е опит системата за екологично образование да се обогати с нови и познавателни задачи и занимателни елементи, съответстващи на специфичните закономерности в психическото и умственото развитие на децата, да се развият у тях трайни интереси, позитивни нагласи, позиции и ценности за екологично поведение.

Авторката се опитва да докаже, че при една нова, цялостна система за екологично образование в I-IV клас, ще се повиши познавателната активност и познавателните възможности на учениците, но при условие, че системата се обогати с проблемно-познавателни, занимателни и здравно-екологични задачи и дейности.

Основни задачи в изследването са:

- проучване на теоретичните източници и възгледи по проблема за екологично образование у нас;

- цялостен анализ на документите на международни и наши екологични организации, форуми и институции.

Като съсредоточие на изследването е определен проблемът за взаимодействието на основните компоненти на системата за екологично образование – съдържание, методи, форми и технологии в процеса на обучението по Роден край, Околен свят и Човекът и природата, в това число

и функцията на проблемно-познавателните, здравно-екологичните и занимателните задачи и дейности за формиране на интерес у учениците и реално екологично поведение.

Екологичното изследване е съпроводено и с няколкогодишна експериментална дейност.

"Основи на екологичното образование на учениците от пети до осми клас (структурно-съдържателен модел). Бургас, Изд. "Марк", 2007, 38 стр.

Трудът е определен от авторката като монография, но по-скоро го приемам за студия.

Разработката е предназначена за учители, преподаващи в прогимназиалния етап на основната образователна степен (V – VII клас), но тя може да бъде полезна и на родители, които желаят да ориентират децата си в сложните и динамични проблеми на ежедневиия живот.

Според авторката екологичните знания трябва да присъстват в урочната, извънурочната, извънкласната и извънучилищната дейност по различните образователни предмети, но не като информация, подлежаща на механично запаметяване и възпроизвеждане, а като основа за действие, помагашо на учениците да анализират явленията и събитията от обкръжаващата ги околна действителност, да предизвикат у тях интерес и готовност да прилагат придобитите по различни учебни предмети специални знания, за решаването на конкретни екологични проблеми от реалния живот.

"Методика на обучението на деца със специални образователни потребности (СОП) – Прогресивна мускулна дистрофия – тип "Дюшен", Изд. "Марка", 2009, 70 стр. "

Представеното изследване не може да бъде припознато за монография, но има своите положителни страни.

Авторката разглежда интеграцията на общото и специалното обучение и възпитание на деца със СОП като нова мисия на българското училище. Направен е исторически преглед на българските държавни документи, регламентиращи начините на обучение и възпитание на децата със СОП (I-IV клас) в масовото българско училище. Фокусът на разработката е върху индивидуалната форма на работа с дете, страдащо от прогресивна мускулна дистрофия, тип "Дюшен".

"Занимателни екологични аспекти при обучението по "Роден край", "Околен свят", "Човекът и природата" (I-IV клас), Бургас, Изд. "Марк", 2007, 101 стр. (Учебно помагало в помощ на началните учители).

В учебното помагало са апробирани нови методически идеи и подходи в педагогическата практика. Предлага се система за екологично възпитание на подрастващите. Търсенията на д-р Р. Стаматова са ориентирани към използване на проблемно-познавателни, занимателни и здравно-екологични елементи в обучението по Роден край, Околен свят и Човек и природа.

Прави впечатление, че значителен брой публикации (№ 1, 5, 6, 11, 13, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 70, 83, 84) са с обем от 1 до 3 страници, а други – от 1 до 6 страници (2, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 17, 19, 21, 26, 27, 35, 46, 49, 59 и др.). Някои от тях са посочени като студии.

Не рецензирам публикациите "**Наркоманията – бич върху нашите чада**" Бургас, 2011, 75 стр. и "**Защо лекувани наркомани не се интегрират в обществото**", Изд. "Смолини - 94", 2012, 44 стр. Те категорично не могат да бъдат определени като монографии и в съдържателната си част имат популярен характер.

Научни приноси

Приноси с научно-теоретичен характер

Представен е модел за цялостна система за екологично образование в начален етап на основната образователна степен чрез разработена и експериментирана в педагогическата практика система, диференцирана по класове, с акцент върху междупредметното взаимодействие.

Анализирани и оценени са действащите учебници от гледна точка на успешно екологично образование и възпитание на учениците.

Анализирани са основни принципни положения, върху които е изграден моделът на екологично възпитание на учениците от прогимназиалните класове.

Приноси с практико-приложен характер

Създадена и разработена е експериментална система за екологично образование от занимателни, проблемно-познавателни и практико-приложни елементи в обучението по Човекът и природата (V-VI клас) и Биология и здравно възпитание (VII клас). Експерименталното изследване е съпроводено с методически препоръки за практическа реализация на предложения модел.

Преподавателска дейност

От 2008 г. д-р Радка Стаматова работи като хоноруван преподавател в Университет "Проф. д-р Асен Златаров", гр. Бургас. Преподава "Методика на обучението по природознание", "Основи на природознанието и родинознанието" и "Хигиена и здравно възпитание" в бакалавърски програми. Чете лекции и в магистърски програми.

Заклучение

Двете кандидатки имат солидна базова подготовка, но научните им интереси са различни.

Не мога да предложа за академичната длъжност "доцент" д-р Радка Стаматова поради следните причини:

1. Представените от д-р Радка Стаматова публикации и трудове **не отговарят на профила на обявения конкурс.**

Като дългогодишен университетски преподавател съм дълбоко убедена, че гл. ас. д-р Елена Петкова има съществени предимства, за да бъде избрана за "доцент", а именно:

1. Представените за конкурса публикации отразяват нейната солидна научна подготовка като педагог и преподавател по основни педагогически дисциплини. Тя се явява на конкурса за доцент със свой профил, монография, учебни помагала, студии и статии, които вече е проверила в практиката при обучението на студентите.

2. Представените публикации отговарят напълно тематично и съдържателно на обявения конкурс.

3. Гл. ас. д-р Елена Петкова има 20-годишен стаж като университетски преподавател (асистент, старши асистент и главен асистент). Активно участва в живота на катедрата и факултета.

Научната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Елена Петкова доказват нейната професионална компетентност като университетски преподавател.

Изложените аргументи ми дават основание убедено да **предложа на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят нейната кандидатура в обявения конкурс и да гласуват положително за присъждането на гл. ас. д-р Елена Петкова на академичната длъжност "доцент" по професионално направление 1. 2. Педагогика, научна специалност Теория на възпитанието и дидактика (Андрагогия и Методика на възпитателната работа), за нуждите на Университет "Проф. д-р Асен Златаров" - Бургас.**

24.01. 2018г.
гр. Велико Търново

Автор на становището....
(проф. дн Венка Кутева - Цветкова)